

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

ДЕМЧЕНКО ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.046-021.64:[615.825+615.851.3]-051-053.4(043.3)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ
ДО ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Міхєєнко Олександр Іванович,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка,
професор кафедри здоров'я, фізичної терапії,
реабілітації та ерготерапії (м. Суми).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Бойчук Юрій Дмитрович,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
ректор (м. Харків);

кандидат педагогічних наук, доцент
Зайцев Володимир Олексійович,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
завідувач кафедри фізичної реабілітації (м. Чернігів).

Захист відбудеться 06 травня 2021 року об 11:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 06 квітня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Пріоритетним напрямком розвитку суспільства є піклування про молоде покоління, на фізичний, інтелектуальний, духовний і соціальний розвиток якого впливають різні загрози: екологія, війна, соціально-економічні умови проживання тощо. За офіційною статистикою Міністерства охорони здоров'я України, натеper збільшилася кількість дітей, у т.ч. дітей дошкільного віку, які потребують медичної допомоги та\або реабілітаційних послуг, часто вузько спрямованих і специфічних. Разом з цим, заклади охорони здоров'я, медичні й реабілітаційні установи постійно потребують фахівців, які готові до виконання професійних функцій не лише теоретично, а й практично, і при цьому є професійно мобільними, відповідальними, творчо орієнтованими, обізнаними з інноваційними методиками реабілітації дошкільнят, що можливе завдяки добре організованій на рівні закладу вищої освіти і результативно проведеній на рівні відповідної реабілітаційної установи практикою. Тому актуалізується проблема професійної підготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку в умовах виробничої практики.

Нормативно-правовою основою для вирішення проблеми дослідження слугують: Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про охорону здоров'я» (2017), «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» (2017), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016) та ін. Також на державному рівні прийнято низку нормативних документів, серед яких Меморандум щодо запровадження національної платформи раннього втручання (2017), що спрямована на реабілітацію дітей раннього віку з порушеннями розвитку або реалізацію пропедевтичних заходів щодо виникнення таких порушень.

Теоретичною основою вирішення проблеми професійної підготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики є наукові розвідки, пов'язані з:

- обґрунтуванням теоретико-методологічних засад професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії (Т. Бугеря, В. Кукса, Ю. Лянной, Р. Маслов, Л. Сущенко та ін.);

- обґрунтуванням важливості здоров'язбереження молоді (Ю. Бойчук, О. Міхесенко, М. Носко, А. Сущенко та ін.);

- розробленням теоретико-практичних аспектів фізичної реабілітації осіб різних нозологій і категорій населення (О. Грицюк, О. Гужаловський, О. Марченко, В. Мурза та ін.);

- розробкою моделей підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії, орієнтованих на формування різних особистісних якостей фахівців, зокрема, здоров'язбережувальної (Ю. Ажиппо, Н. Башавець та ін.), самоосвітньої компетентності (Л. Середа), готовності до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій (О. Беспалова);

– визначенням особливостей організації практики в системі професійної підготовки (М. Воробйов, О. Гауряк, Л. Лисенко, С. Мединський, М. Огієнко, А. Проценко та ін.).

Узагальнення результатів наукових розвідок засвідчили, що попри значний доробок науковців щодо підготовки майбутніх магістрів фізичної терапії, ерготерапії в умовах практики, у вітчизняній педагогічній практиці відсутні комплексні дослідження з проблеми підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Нами зафіксовано низку *суперечностей* між:

– потребою суспільства у фахівцях з фізичної терапії, ерготерапії, здатних до реабілітації дітей дошкільного віку, та недостатньою зорієнтованістю професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії на практичне опанування методик фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;

– потенційно значними можливостями реабілітаційних установ надавати майданчик для різнопланової підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії та недосконалими програмами виробничої практики, в яких не завжди передбачене формування у майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії практичних навичок реабілітації дітей дошкільного віку;

– потребою професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики та відсутністю відповідних моделей підготовки, недосконалістю супровідного навчально-методичного забезпечення.

Отже, актуальність проблеми, її недостатня теоретична розробленість та необхідність подолання означених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **«Професійна підготовка майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалось відповідно до плану науково-дослідних робіт і є складовою науково-дослідної роботи кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації і корекційної педагогіки» (державний реєстраційний № 0115U005933), в межах роботи над якою авторкою розроблено модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол №5 від 22 грудня 2014 року, уточнено у протоколі №7 від 28 грудня 2020 року).

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики.

Предмет дослідження: модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Для досягнення мети визначено низку проміжних завдань.

1. Виявити стан розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

2. Схарактеризувати сутність і структуру готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку.

3. Розробити і теоретично обґрунтувати модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики, розробити відповідне навчально-методичне забезпечення.

4. Визначити критерії, показники і рівні готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

5. Експериментально перевірити ефективність моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Для реалізації мети дослідження і вирішення поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження:**

теоретичні: аналіз, узагальнення, систематизація – для вивчення філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури, нормативно-правових документів, що регламентують діяльність ЗВО, дисертаційних робіт з метою визначення стану розробленості проблеми дослідження; термінологічний аналіз для визначення сутності і структури готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; структурно-логічний аналіз і зіставлення для обґрунтування критеріїв, показників та характеристики рівнів готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; моделювання для розроблення моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики;

емпіричні – діагностичні (опитування, спостереження, бесіди, анкетування, тестування) для визначення практичного стану розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики; експертна оцінка для отримання незалежних оцінок про модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) для перевірки

результативності моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики; графічний аналіз для візуалізації динаміки змін за кожним із показників;

статистичні: критерій Ст'юдента оцінки середніх для підтвердження вірогідності емпіричних результатів експерименту.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики, яка базується на методологічних *підходах* (системний, аксіологічний, професійно-діяльнісний, особистісно-орієнтований, здоров'язбережувальний, біоетичний) та дидактичних *принципах* (*загальнодидактичні*: міцності знань, умінь і навичок; наочності; свідомості, активності і самостійності; систематичності і послідовності; індивідуалізації та диференціації; зв'язку теорії і практики; *специфічні принципи* професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики: постійного особистісного професійного розвитку; інтеграції професійно-орієнтованих знань; практичної спрямованості підготовки; формування здоров'язбережувального середовища; побудови індивідуальної освітньої траєкторії; діалогічності і співпраці; *специфічні принципи фізичної реабілітації дітей дошкільного віку*: принцип раннього початку реабілітаційних заходів; принцип партнерства; принцип комплексності, поступовості та почерговості реабілітаційних заходів; принцип диференційованості методик), передбачає дотримання *педагогічних умов* (стимулювання опановувати реабілітаційні методики дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами та програми соціальних проєктів; реалізація міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки для успішної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів; підтримка індивідуальних освітніх траєкторій у формуванні спеціалізованих навичок реабілітації дітей дошкільного віку через практику у спеціалізованих реабілітаційних установах) та удосконалення *змісту* (модернізація фахових дисциплін, спецкурс «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку», модернізація програми виробничої практики), *форм* (настановні лекції; тренінги; майстер-класи від стейкхолдерів; виробнича практика; самостійна робота; соціальні проєкти; волонтерська діяльність), *методів* (проблемні, дослідницькі, інтерактивні, ігрові, проєктні) та *засобів* (Інтернет-ресурси; освітні платформи; професійно-орієнтовані завдання; щоденник практики);

– *уточнено* сутність категорії «готовність майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку» та її складники (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, особистісно-ресурсний);

– *схарактеризовано* діагностичний апарат для визначення рівнів (низький, середній, достатній, високий) готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;

– *удосконалено* підходи до організації та проведення виробничої практики майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії;

– *набули подальшого розвитку* теоретичні й практичні уявлення про сутність, зміст, принципи, підходи та методики формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Практичне значення дослідження полягає в розробці: методів, форм та засобів організації виробничої практики, діагностичного апарату для визначення рівнів готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; навчально-методичного забезпечення виробничої практики (завдання з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку для щоденника практики); спецкурсу «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку» (робоча програма, короткі матеріали лекційних і практичних занять, завдання для самостійної роботи).

Результати дослідження можуть бути використані для організації і проходження майбутніми бакалаврами фізичної терапії, ерготерапії виробничої практики. Зміст, форми і методи проведення виробничої практики можуть бути використані у системі підвищення кваліфікації і перепідготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії.

Результати дослідження **упроваджено** в освітній процес закладів вищої освіти – Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (довідка №622 від 02.11.2020 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка №169 від 26.11.2020 р.), Харківської державної академії фізичної культури (довідка №742 від 26.11.2020 р.), Класичного приватного університету (довідка №844 від 14.12.2020 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка №2367 від 31.12.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. В опублікованих працях, написаних у співавторстві, здобувачці належать: у роботі [11] – обґрунтування ідей застосування дзвонової музики в реабілітації дітей; у роботі [12] – характеристика рівнів тривожності дітей з гострими вірусними інфекціями; у роботі [17] – характеристика методів фізичної реабілітації дітей.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були представлені для обговорення на наукових, науково-методичних і науково-практичних конференціях та семінарах різних рівнів, зокрема, *міжнародних*: «Наука як рушійна антикризова сила» (Київ, 2015 р.), «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення» (Суми, 2016 р.); *усеукраїнських*: «Інноваційні освітньо-виховні стратегії в сучасному світі: змістовний та технологічний аспект» (Суми, 2015 р.), «Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2017-2018 р.), «Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії» (Суми, 2018 р.), «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2019 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії та науково-методичних семінарах Наукової лабораторії «Академічна культура дослідника» Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (2017-2020 рр.).

Публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 18 публікаціях автора (із них 15 – одноосібні): 7 статей у фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 8 матеріалів апробаційного характеру, 2 матеріали, які додатково відбивають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (330 найменувань, із них 12 – іноземними мовами) та 13 додатків на 66 сторінках. Дисертація містить 12 таблиць і 39 рисунків.

Загальний обсяг дисертації становить 288 сторінок, із них основний текст – 175 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету і завдання, описано методи наукового пошуку, розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та впровадження.

У *першому розділі* «**Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку**» виявлено стан розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

За аналізом теоретико-методичних праць встановлено, що реабілітаційні установи потребують фахівців, які готові до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. Перші практичні навички такої реабілітації набуваються у закладах вищої освіти після опанування освітньо-професійних програм, де передбачено виробничу практику у спеціалізованих установах.

Професійна підготовка майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії у ЗВО розглядається як система заходів, спрямованих на досягнення освітнього стандарту спеціальності «227 Фізична терапія, ерготерапія», де передбачено уміння здійснювати реабілітаційні заходи для різних груп населення з різними нозологіями. Обґрунтовано, що діти дошкільного віку мають становити окрему категорію у множині суб'єктів фізичної реабілітації (пацієнти, які пройшли лікування; особи, які перенесли стреси; спортсмени, які отримали травми; люди з особливими освітніми потребами та ін.) через специфіку їхнього психофізіологічного розвитку.

Аналіз науково-педагогічних досліджень показав відсутність системних розвідок щодо теоретико-методологічних основ, розробленості моделей професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку в умовах виробничої практики.

Виробнича практика майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії має передбачати: вивчення інноваційного досвіду організації роботи фахівців у реабілітаційних закладах для дітей дошкільного віку і закладах соціального захисту, ознайомлення з обов'язками працівників; формування спеціальних практичних умінь і навичок фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, набутих у процесі теоретичної підготовки та під час проведення навчальних практик; самостійну розробку реабілітаційних програм, спрямованих на дітей дошкільного віку; формування спеціальних практичних умінь і навичок контролю доцільності застосування технологій фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; упровадження просвітницьких методів та форм роботи з батьками дітей дошкільного віку, які проходять фізичну реабілітацію; формування здатностей творчо аналізувати, систематизувати, узагальнювати досвід реабілітаційної діяльності бакалаврів фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; формування особистісних якостей, необхідних для майбутнього бакалавра з фізичної реабілітації дошкільнят як його професійних якостей, засвоєння професіограми бакалавра фізичної реабілітації, який працює з дітьми дошкільного віку; формування креативного підходу до професійної діяльності з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, формування потреби в професійній самоосвіті та саморозвитку.

Таким чином, у першому розділі подано вирішення першого завдання дослідження.

У *другому розділі* **«Моделювання процесу професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики»** схарактеризовано сутність і структуру готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, розроблено й теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики, розроблено відповідне навчально-методичне забезпечення.

На основі термінологічного аналізу понять «готовність», «готовність до діяльності», системного аналізу результатів професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії, вимог, які ставляться стейкхолдерами до випускників спеціальності «227 Фізична терапія, ерготерапія», схарактеризовано сутність поняття «готовність майбутніх бакалаврів ФТЕ до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку» як складне професійно-особистісне утворення, що інтегрує в собі мотиваційно-ціннісні установки до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку та прагнення до власного розвитку в цій царині, спеціальні знання (медичні, психологічні, педагогічні) про особливості фізичного розвитку дитини дошкільного віку й специфіку його прояву та вміння добирати й використовувати ефективні методики фізичної реабілітації дітей дошкільного віку.

За результатами структурно-логічного аналізу провідної категорії дослідження обґрунтовано її нетривіальну структуру у єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивно-операційного, особистісно-ресурсного компонентів:

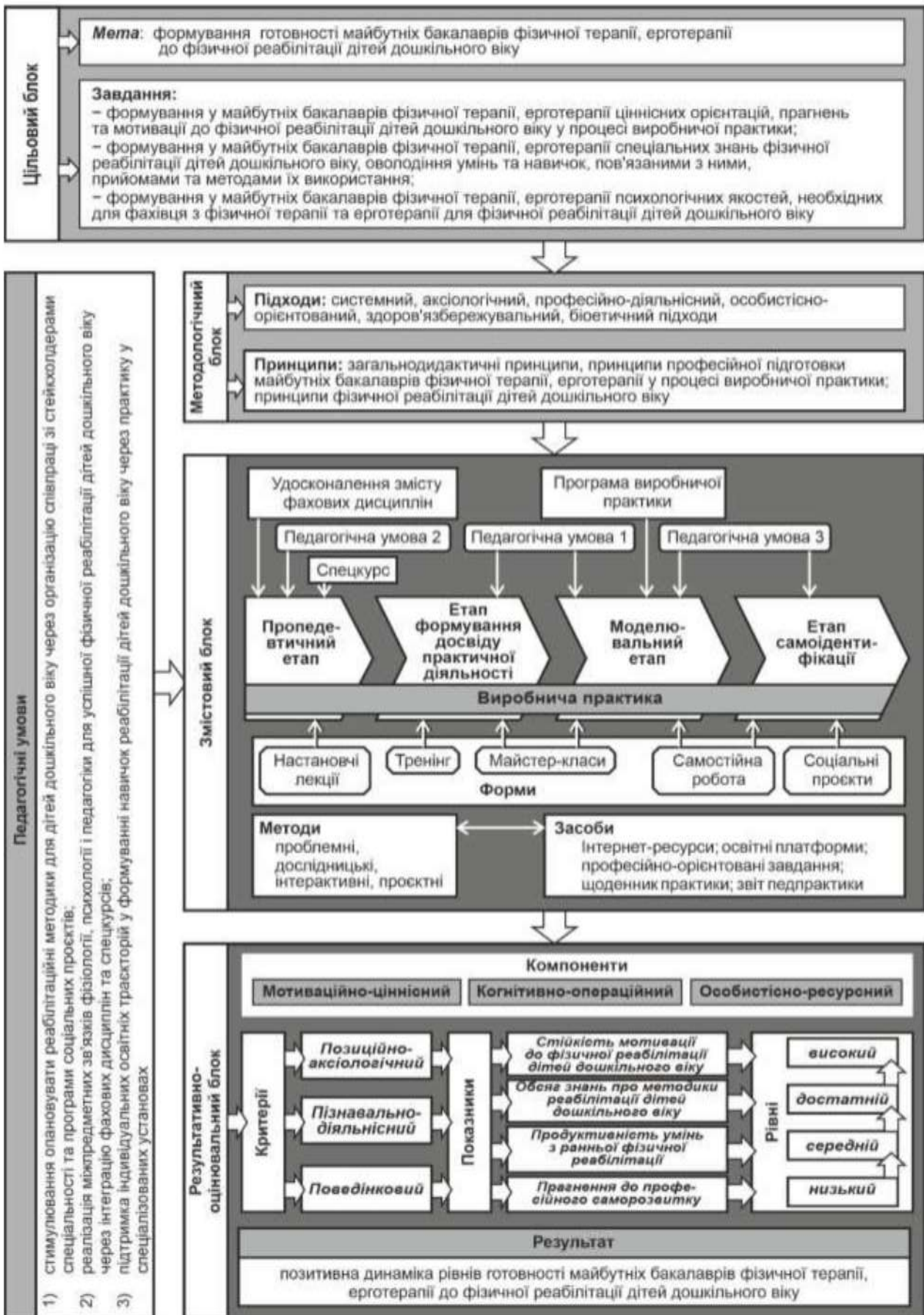
мотиваційно-ціннісний компонент передбачає наявність ціннісних орієнтацій майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта на оволодіння сучасними технологіями фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, наявність постійного бажання вирішити проблемне завдання з організації фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;

когнітивно-операційний компонент передбачає сукупність спеціальних знань (медичних, психологічних, педагогічних), у т.ч. з фізичної терапії, ерготерапії та методик фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, а також володіння уміннями їх застосувати у практичних ситуаціях;

особистісно-ресурсний компонент характеризує ставлення студента до проблеми фізичної реабілітації дітей дошкільного віку як умови особистісного професійного зростання, рівень пізнавальної самостійності з опановування цих методик, волюві якості, ініціативність, відповідальність та передбачає постійне професійне самовдосконалення у напрямі опановування змісту та засобів організації фізичної реабілітації дітей дошкільного віку.

На основі методу моделювання ідеалізовано процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів ФТЕ до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики та розроблено відповідну *модель* (рис.1), яка ґрунтується на низці методологічних підходів. Системний підхід надає можливість сформувати цілісну, комплексну, поетапну, логічно вибудовану модель, що зорієнтована на результат – готовність до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. Обґрунтовано важливість використання аксіологічного підходу як основи ціннісного проектування майбутніми бакалаврами ФТЕ своїх професійних прагнень, усвідомлення власної відповідальності за професійну діяльність перед суспільством. Урахування переваг професійно-діяльнісного підходу до освітнього процесу загалом і до процесу формування готовності до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, зокрема, сприяє розкриттю індивідуальних можливостей кожного студента в межах власної професійної діяльності і дозволяє сприймати особливості виробничої практики майбутніх бакалаврів фізичної терапії та ерготерапії як майданчик для професійного становлення й розвитку. Здоров'язбережувальний підхід залучається з метою розвитку знань про здоров'я та методи його збереження й відновлення в контексті різних вікових груп та забезпечення основи для практичної взаємодії з дітьми дошкільного віку. Біоетичний підхід вимагає не обмежуватися фізичним тілом пацієнта й допомагає усвідомити важливість емоційного і психічного здоров'я, яке відновлюється/покрщується у т.ч. за рахунок емоцій, етики спілкування, прийнятих правил моралі і поглядів.

Обґрунтовано, що для успішної реалізації моделі важливими є принципи навчання, що становлять основу педагогічного процесу (загальнодидактичні: міцності знань, умінь і навичок; наочності; свідомості, активності і самостійності; систематичності і послідовності; індивідуалізації та диференціації; зв'язку теорії і практики; принципи професійної підготовки майбутніх бакалаврів ФТЕ у процесі виробничої практики: постійного особистісного професійного розвитку; інтеграції професійно-орієнтованих

Рис. 1. Модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики

знань; практичної спрямованості підготовки; формування здоров'язбережувального середовища; побудови індивідуальної освітньої траєкторії; діалогічності і співпраці; принципи фізичної реабілітації дітей дошкільного віку: принцип раннього початку реабілітаційних заходів; принцип партнерства; принцип комплексності, поступовості та почерговості реабілітаційних заходів; принцип диференційованості методик).

Процес формування готовності майбутніх бакалаврів ФТЕ до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики вимагає створення певних умов, які забезпечують дієвість і ефективність становлення особистості майбутнього реабілітолога. До таких віднесено:

- стимулювання опанувати реабілітаційні методики для дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами та програми соціальних проєктів;

- реалізація міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки для успішної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів;

- підтримка індивідуальних освітніх траєкторій у формуванні спеціалізованих навичок реабілітації дітей дошкільного віку через практику у спеціалізованих реабілітаційних установах.

Упровадження педагогічних умов відбувається на різних етапах реалізації моделі: пропедевтичному, формування початкового досвіду практичної діяльності, моделювання та самоідентифікації. На *пропедевтичному етапі* посилюються міжпредметні зв'язки галузей фізіології, психології і педагогіки для подальшої успішної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів. Відбувається удосконалення змісту (для фахових дисциплін акцент на методиках фізичної реабілітації дошкільнят, спецкурс «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку», програма виробничої практики На етапі *формування початкового досвіду практичної діяльності* з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку акцентується стимулювання опанувати реабілітаційні методики для дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами та програми соціальних проєктів, тренінгові заняття. Запропоновано різні форми (настановні лекції; тренінги; майстер-класи від стейкхолдерів; виробнича практика; самостійна робота; соціальні проєкти; волонтерська діяльність; курсові проєкти; студентські конкурси), методи (проблемні, дослідницькі, інтерактивні, ігрові, проєктні) й засоби (Інтернет-ресурси; освітні платформи; професійно-орієнтовані завдання; щоденник практики) навчання. На *етапі моделювання* здійснюється підтримка індивідуальних освітніх траєкторій формування спеціалізованих навичок реабілітації дітей дошкільного віку через практику у спеціалізованих реабілітаційних установах, застосування проєктних методів та самостійну роботу студентів. На *етапі самоідентифікації* організуються соціальні проєкти (наприклад, організація спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів для молоді).

Модель вважається ефективною, якщо буде зафіксована позитивна динаміка рівнів готовності майбутніх бакалаврів ФТЕ до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

Таким чином, у другому розділі вирішено друге й третє завдання дисертаційного дослідження.

У *третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів ФТЕ до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики»* визначено критерії, показники і рівні готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики, експериментально перевірено ефективність моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

За результатами структурно-логічного аналізу поняття «готовність майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку» та аналізом його компонентів визначено такі *критерії*: *позиційно-аксіологічний* (показник: стійкість мотивації до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку), *пізнавально-діяльнісний* (показники: обсяг знань про методики реабілітації дітей дошкільного віку; продуктивність умінь з ранньої фізичної реабілітації) та *поведінковий* (показник: прагнення до професійного саморозвитку). Схарактеризовано *низький, середній, достатній, високий* рівні готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку.

Для перевірки ефективності моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики організовано і проведено педагогічний експеримент, який проходив у кілька етапів:

- констатувальний етап дозволив з'ясувати практичний стан проблеми підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії загалом і готовності до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, зокрема. На цьому етапі визначено труднощі, з якими стикаються студенти, викладачі, фахівці реабілітаційних установ, які виступають базами виробничої практики;

- формувальний етап експериментальної роботи передбачав впровадження у процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії авторської моделі та супровідних методичних матеріалів.

Для його проведення сформувався три вибірки – дві експериментальні і контрольна. Перші дві вибірки зазнали впливу активних експериментальних факторів: студенти першої експериментальної групи у процесі виробничої практики здійснювали фізичну реабілітацію дітей дошкільного віку (ЕГ1); студенти другої експериментальної групи у процесі виробничої практики через відсутність можливості закріпити усіх студентів у спеціалізованих дитячих реабілітаційних установах працювали з дітьми не обов'язково дошкільного віку (ЕГ2); у контрольній групі виробнича практика і освітній процес були організовані традиційно (КГ).

Фіксація динаміки сформованості кожного з компонентів готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики здійснювалася на підсумковому етапі педагогічного експерименту (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка середніх у EG1, EG2, KG за показниками

З використанням статистичних критеріїв оцінки середніх (критерій Стьюдента) на рівні значущості 0,05 підтверджено ефективність розробленої моделі. Встановлено, що:

– для показника «Стійкість мотивації до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку» мотиваційно-ціннісного критерію найбільшої динаміки середніх набула група EG2 (55%), що пояснюємо стимулюванням опанувати реабілітаційні методики для дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами та програми соціальних проектів. Оскільки студенти цієї групи не були розподілені на бази практики у спеціалізовані реабілітаційні центри для дітей у тому числі дошкільного віку, то вони додатково долучалися до організації спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів для учнів початкових класів шкіл м. Суми;

– для показника «Обсяг знань про методики реабілітації дітей дошкільного віку» когнітивно-операційного критерію найбільшої динаміки середніх (40%) досягнуто в EG1, що пояснюємо впровадженням спецкурсу «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку», удосконаленням змісту фахових дисциплін (акцент на методиках фізичної реабілітації дошкільнят), реалізацією міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки для успішної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів;

– для показника «Продуктивність умінь з ранньої фізичної реабілітації» максимальна динаміка середніх склала 20% у EG1, що пояснюємо розподілом студентів під час виробничої практики у спеціалізовані реабілітаційні центри для дітей, у тому числі дошкільного віку, де була реальна можливість

застосувати набуті теоретичні знання про ефективні інноваційні технології фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;

– для показника «Прагнення до професійного саморозвитку» особистісно-ресурсного критерію найбільшої динаміки середні набули в групі ЕГ2 (52%), проте інші середні змінилися приблизно однаково, що пояснюємо можливістю студентів кожної із груп працювати у спеціалізованих реабілітаційних центрах, де були створені умови для рефлексії власної діяльності та діяльності фахівців.

Таким чином, у третьому розділі дисертації представлено вирішення п'ятого завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У роботі досліджено проблему професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики і обґрунтовано доцільність впровадження моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики.

За результатами дослідження зроблено такі **висновки**.

1. Виявлено стан розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Обґрунтовано, що розроблення комплексної системи реабілітації та профілактики ранніх порушень здоров'я залежно від індивідуальних адаптаційних можливостей організму дозволяє діагностувати захворювання на етапі доклінічної стадії і провести комплексні реабілітаційні заходи. Встановлено, що: виробнича практика є важливим інструментом професійного становлення фахівця; сьогодні наявний запит населення на фахівців, які готові до реабілітації дітей дошкільного віку в різних установах (освітніх, реабілітаційних, оздоровчих тощо); серед науково-педагогічних досліджень наявні фрагментарні наукові розвідки з питань формування готовності цих фахівців до роботи з дітьми молодшого шкільного віку у процесі виробничої практики.

2. Схарактеризовано сутність і структуру готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. Провідна категорія дослідження за своєю сутністю є складним професійно-особистісним утворенням, яке інтегрує в собі мотиваційно-ціннісні установки до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку та прагнення до власного розвитку в цій царині, спеціальні знання (медичні, психологічні, педагогічні) про особливості фізичного розвитку дітей дошкільного віку та вміння добирати й використовувати ефективні методики фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. Готовність майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку має нетривіальну структуру і розглядається крізь призму трьох компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, особистісно-ресурсний.

3. Розроблено й теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей

дошкільного віку у процесі виробничої практики, яка базується на методологічних підходах (системний, аксіологічний, професійно-діяльнісний, особистісно-орієнтований, здоров'язбережувальний, біоетичний) та дидактичних принципах (загальнодидактичні: міцності знань, умінь і навичок; наочності; свідомості, активності і самостійності; систематичності і послідовності; індивідуалізації та диференціації; зв'язку теорії і практики; специфічні принципи професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики: постійного особистісного професійного розвитку; інтеграції професійно-орієнтованих знань; практичної спрямованості підготовки; формування здоров'язбережувального середовища; побудови індивідуальної освітньої траєкторії; діалогічності і співпраці; специфічні принципи фізичної реабілітації дітей дошкільного віку: принцип раннього початку реабілітаційних заходів; принцип партнерства; принцип комплексності, поступовості та почерговості реабілітаційних заходів; принцип диференційованості методик), передбачає дотримання педагогічних умов (стимулювання опановувати реабілітаційні методики дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами спеціальності та програми соціальних проєктів; реалізація міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки для успішної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів; підтримка індивідуальних освітніх траєкторій у формуванні спеціалізованих навичок реабілітації дітей дошкільного віку через практику у спеціалізованих освітніх установах) та удосконалення змісту (модернізація фахових дисциплін, спецкурс «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку», модернізація програми виробничої практики), форм (настановні лекції; тренінги; майстер-класи від стейкхолдерів; виробнича практика; самостійна робота; соціальні проєкти; волонтерська діяльність; курсові проєкти; студентські конкурси), методів (проблемні, дослідницькі, інтерактивні, ігрові, проєктні) та засобів (Інтернет-ресурси; освітні платформи; професійно-орієнтовані завдання; щоденник практики).

4. Визначено критерії, показники й рівні готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. діагностичним інструментарієм для визначення рівнів (низький, середній, достатній, високий) готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку стали критерії: позиційно-аксіологічний (показник: стійкість мотивації до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку), пізнавально-діяльнісний (показники: обсяг знань про методики реабілітації дітей дошкільного віку; продуктивність умінь з ранньої фізичної реабілітації) та поведінковий (показник: прагнення до професійного саморозвитку). Методиками визначення показників стали авторські й адаптовані методики оцінки показників (опитувальник «Самооцінка стійкості мотивації майбутнього реабілітолога до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку», тестування, оцінка за педпрактику (проміжна і підсумкова), тест до саморозвитку С. Будасі.

5. Експериментально перевірено ефективність моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Встановлено, що: на показники «Стійкість мотивації до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку» та «Прагнення до професійного саморозвитку» найбільше впливає стимулювання опанувати реабілітаційні методики для дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами спеціальності та програми соціальних проєктів (педагогічна умова 1); на показник «Обсяг знань про методики реабілітації дітей дошкільного віку» – спецкурс «Професійна діяльність реабілітолога з дітьми дошкільного віку» та реалізація міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів (педагогічна умова 2); на показник «Продуктивність умінь з ранньої фізичної реабілітації» – розподіл студентів у спеціалізовані реабілітаційні центри для дітей різного віку (педагогічна умова 3).

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Подальших наукових розвідок потребують питання, пов'язані з розробленням змісту фахової підготовки майбутніх магістрів до реабілітації дітей дошкільного віку, визначенням педагогічних умов такої підготовки на засадах інформальної освіти, в умовах дистанційного навчання, з використанням цифрових освітніх ресурсів або доповненої віртуальної реальності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Демченко Л.В. Дослідження реального стану проблеми формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2018. Вип. 1(15). Ч. 3. С. 32-37.
2. Демченко Л.В. Методологічні основи професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2019. Вип. 4(22). Ч. 2. С. 133-137.
3. Демченко Л.В. Структура готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2020. Вип. 8(128). С. 40-46.
4. Демченко Л.В. Результати експерименту з формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси, 2020. №4. С. 187-192.

5. Демченко Л.В. Критерії та рівні готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2020. № 8(102). С. 131-149.

6. Демченко Л.В. Модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2020. Вип. 2(24). Ч. 2. С. 28-32.

7. Демченко Л.В. Виробнича практика у формуванні професійної готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. Вип. 31. Т. 1. С. 80-86.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

8. Demchenko L.V. Professional training of future physical therapy bachelors for physical rehabilitation of preschool children. *International Scientific Journal «Future Science: Youth Innovations Digest»*. 2019. Volume 3, Issue 3. P. 57-62.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Демченко Л.В. Сучасна фізична реабілітація дітей, які часто хворіють. *Наука як рушійна антикризова сила: матеріали II Міжнародної конференції* (м. Київ, 16 листопада 2015 р.). К.: Центр наукових публікацій, 2015. С. 136-138.

10. Демченко Л.В. Формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку: аксіологічний аспект. *Інноваційні освітньо-виховні стратегії в сучасному світі: змістовний та технологічний аспект: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Суми, 26-27 листопада 2015 р.). Суми: РВВ СОІППО, 2015. С. 30-32.

11. Борисенко Т.Д., Демченко Л.В. Доцільність застосування дзвонової музики в процесі фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють. *Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти* : зб. наук. праць. Рубіжне : вид-во СНУ ім. В. Даля. 2015. С. 235-237.

12. Демченко Л.В., Лянной Ю.О. Рівень тривожності дітей, які часто хворіють на гострі респіраторно вірусні інфекції : *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення: матеріали XVI Міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених: у 2 т.* Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. Т. I. С. 176-179.

13. Демченко Л.В. Роль перекисного окислення ліпідів у дітей із захворюваннями дихальної системи. *Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку* : матеріали XXXVIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 14 грудня 2017 р.). Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 38. С. 6-8.

14. Демченко Л.В. Використання засобів арт-терапії у фізичній реабілітації дітей із захворюваннями дихальних шляхів. *Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку* : матеріали XXXXV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 18 жовтня 2018 р.). Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 45. С. 208-210.

15. Демченко Л.В. Теоретичний аналіз причин частих респіраторних захворювань у дітей. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали IV Всеукраїнської дистанційної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 3 грудня 2018 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. С. 164-168.

16. Демченко Л.В. Нетрадиційні підходи відновлювальної терапії дітей дошкільного віку, які часто хворіють. *Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії* : матеріали II Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 18 квітня 2019 р.). К.: НУФВСУ, 2019. С. 163-164.

Опубліковані наукові праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Демченко Л.В., Копитіна Я. М. Аналіз методів фізичної реабілітації, направлених на зниження респіраторних захворювань у дітей. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. Вип. 3К 2 (71)16. С. 107-110.

18. Демченко Л.В. Ступінь обізнаності батьків щодо застосування засобів фізичної реабілітації для дітей, які часто хворіють. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2016. № 2(52). С. 38-42.

АНОТАЦІЇ

Демченко Л.В. Професійна підготовка майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. – Суми, 2021.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Вперше обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики, яка базується на методологічних підходах (системний, аксіологічний, професійно-діяльнісний, особистісно-орієнтований, здоров'язбережувальний, біоетичний) та загальнодидактичних і специфічних принципів професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики й принципів фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, передбачає дотримання педагогічних умов (стимулювання опановувати реабілітаційні методики дітей дошкільного віку через організацію співпраці зі стейкхолдерами спеціальності та програми соціальних проектів; реалізація міжпредметних зв'язків фізіології, психології і педагогіки для успішної

фізичної реабілітації дітей дошкільного віку через інтеграцію фахових дисциплін та спецкурсів; підтримка індивідуальних освітніх траєкторій у формуванні спеціалізованих навичок реабілітації дітей дошкільного віку через практику у спеціалізованих освітніх установах) та удосконалення змісту, форм, методів і засобів навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні бакалаври фізичної терапії, ерготерапії, підготовка до фізичної реабілітації, діти дошкільного віку, виробнича практика.

Демченко Л.В. Профессиональная подготовка будущих бакалавров физической терапии, эрготерапии к физической реабилитации детей дошкольного возраста в процессе производственной практики. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Сумской государственной педагогической университет имени А.С.Макаренко. – Сумы, 2021.

Диссертационное исследование посвящено проблеме профессиональной подготовки будущих бакалавров физической терапии, эрготерапии к физической реабилитации детей дошкольного возраста в процессе производственной практики. Впервые обоснована модель профессиональной подготовки будущих бакалавров физической терапии, эрготерапии к физической реабилитации детей дошкольного возраста в процессе производственной практики, основанной на методологических подходах (системный, аксиологический, профессионально-деятельностный, личностно-ориентированный, здоровьесберегающий, биоэтический) и общедидактических и специфических принципов профессиональной подготовки будущих бакалавров ФТЭ в процессе производственной практики и принципов физической реабилитации детей дошкольного возраста, предполагает соблюдение педагогических условий (стимулирование овладевать реабилитационные методики детей дошкольного возраста через организацию сотрудничества со стейкхолдерами специальности и программы социальных проектов, реализация межпредметных связей физиологии, психологии и педагогики для успешной физической реабилитации детей дошкольного возраста через интеграцию профессиональных дисциплин и спецкурсов, поддержка индивидуальных образовательных траекторий в формировании специализированных навыков реабилитации млад и дошкольного возраста через практику в специализированных образовательных учреждениях) и совершенствование содержания, форм, методов и средств обучения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие бакалавры физической терапии, эрготерапии, подготовка к физической реабилитации, дети дошкольного возраста, производственная практика.

Demchenko L.V. Professional training of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice. – Qualification scientific work publication in form manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of for candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. – Sumy, 2021.

The dissertation research is devoted to the problem of professional training of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice.

The dissertation work for the first time substantiates the model of professional training of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice, which is based on methodological approaches (systemic, axiological, professional, personality-oriented, bio-ethical). and didactic principles (general didactic, principles of professional training of future bachelors of physical therapy in the process of industrial practice, principles of physical rehabilitation of preschool children age), provides for the implementation of pedagogical conditions (incentives to master rehabilitation techniques for preschool children through the organization of cooperation with stakeholders of the specialty and social projects; implementation of interdisciplinary links in physiology, psychology and pedagogy for successful physical rehabilitation of preschool children and special courses, support of individual educational trajectories in the formation of specialized skills of rehabilitation of preschool children through practice in specialized educational institutions) and improvement of content (for professional disciplines emphasis on methods of physical rehabilitation of preschool children, special course "Professional practice of rehabilitation with preschool children"), forms (introductory lectures; trainings; master classes from stakeholders; industrial practice; independent work; social projects; volunteer activity; course projects; student competitions), methods (problem, research, interactive, game, project) and tools (Internet resources; educational platforms; professionally-oriented tasks; practice diary).

The components of readiness of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of preschool children who receive their development in the process of industrial practice (motivational-value, cognitive-operational, personal-resource) are specified; the meaning of the concept "readiness of future bachelors of physical therapy, occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children", which means a complex professional and personal education, which integrates motivational and value attitudes to physical rehabilitation of preschool children and the desire for personal development in this area, special knowledge (medical, psychological, pedagogical) about the features of physical development of a preschool child and the specifics of its manifestation and the ability to select and use effective methods of physical rehabilitation of preschool children.

The practical significance of the study is to develop methods, forms and means of organization of industrial practice, criterion-diagnostic complex to study the level of readiness of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of

preschool children; development of educational and methodical support of industrial practice (tasks on physical rehabilitation of preschool children for the practice diary) and a special course "Professional activity in physical rehabilitation with preschool children".

The results can be used to organize the passage of future specialists in physical therapy, occupational therapy practice. The content, forms and methods of industrial practice can be used in the system of advanced training and retraining in physical therapy.

Determining the levels of readiness of future bachelors of physical therapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice and systematization of the results were carried out at the final stage of the experimental study. The pedagogical experiment showed the effectiveness of the proposed model of professional training of future bachelors of physical therapy, occupational therapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice, which is confirmed by statistical methods (Student's methods) at a significance level of 0.05.

Keywords: professional training, future bachelors of physical therapy, preparation for physical rehabilitation, preschool children, industrial practice.